

**O'QUVCHILARNING NUTQIY KO'NIKMALARINI
RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT RESURSLARIDAN
FOYDALANISH METODIKASI**

Ernazarova Maxliyoxon Kobiljonovna

*O'zbekiston Respublikasi maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi
Abdulla Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti doktoranti*

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi o'quvchilarning nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirishda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslari ko'rib chiqiladi. Ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalar, xususan, SI vositalari yordamida o'quvchilar til faoliyatini faollashtirish, mustaqil fikrlash va ifoda qilish qobiliyatlarini shakllantirish yo'llari tahlil qilinadi. Shuningdek, nutqiy ko'nikmalarni rivojlantirishda ChatGPT, Duolingo, Speechling kabi SI platformalarining amaliy ahamiyati va ularni dars jarayoniga integratsiyalash metodlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, nutqiy ko'nikma, metodika, o'quvchi, til o'rganish, texnologiya, ta'lim.

Annotation: The dissertation examines the methodological foundations of using artificial intelligence (AI) technologies in developing students' speaking skills. The educational process analyzes ways to activate students' language activity and develop independent thinking and speaking skills using modern technologies, in particular SI tools. It will also discuss the practical implications of AI platforms such as ChatGPT, Duolingo and Speechling for developing speaking skills and how to integrate them into the learning process.

Keywords: artificial intelligence, speaking skills, methodology, student, language learning, technology, education.

Аннотация: В диссертации рассматриваются методические основы использования технологий искусственного интеллекта (ИИ) в развитии навыков говорения учащихся. В учебном процессе анализируются способы

активизации языковой деятельности учащихся и развития навыков самостоятельного мышления и высказывания с использованием современных технологий, в частности средств СИ. Также будет рассмотрено практическое значение платформ СИ, таких как ChatGPT, Duolingo и Speechling, для развития навыков говорения и методы их интеграции в процесс обучения.

Ключевые слова: *искусственный интеллект, речевые навыки, методология, студент, изучение языка, технология, образование.*

Kirish:

Globalashuv davrida ta'lim sohasida raqamli texnologiyalar, xususan sun'iy intellekt imkoniyatlaridan samarali foydalanish dolzarb masalalardan biridir. Til o'rganish jarayoni, ayniqsa, o'quvchilarning nutqiy ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirish sohasida yangi yondashuvlarni talab qilmoqda. An'anaviy dars metodikasi bilan bir qatorda, zamonaviy texnologiyalar orqali interaktiv, qiziqarli va samarali ta'limni tashkil etish mumkin.

Asosiy qism

Sun'iy intellekt va uning ta'limdagi o'rni

Sun'iy intellekt (SI) — inson aqliy faoliyatini taqlid qiluvchi dasturiy vositalar majmuasidir. Bugungi kunda SI texnologiyalari ta'lim tizimining barcha bosqichlariga kirib kelgan. Masalan, ovozli yordamchilar, chat-botlar, til o'rgatish ilovalari, avtomatik tahlilchi tizimlar va boshqalar orqali o'quvchilarning o'zlashtirish jarayoni yangi bosqichga chiqmoqda.

Nutqiy ko'nikmalar va ularni shakllantirish usullari

Nutqiy ko'nikma — bu og'zaki va yozma nutqda to'g'ri va ravon ifoda qilish qobiliyati bo'lib, u til o'rganishning asosiy maqsadlaridan biridir. Bu ko'nikmalar tinglash, gapirish, o'qish va yozish orqali shakllanadi. An'anaviy metodlarda bu jarayonlar darsliklar, o'qituvchi-yordamida va mashqlar orqali amalga oshiriladi. SI esa bu jarayonni avtomatlashtirib, shaxsiy yondashuv asosida individual rivojlanishni ta'minlaydi.

Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish metodikasi

Nutqiy ko'nikmalarni shakllantirishda quyidagi SI vositalaridan foydalanish metodik jihatdan samarali hisoblanadi:

ChatGPT: Erkin suhbat qurish orqali o'quvchining muloqot malakasini rivojlantiradi. Bu vosita til o'rganishda o'ziga xos til muhiti yaratishga xizmat qiladi.

Duolingo: Gamifikatsiyalangan o'quv darslari orqali so'z boyligini oshiradi va nutqdagi aniqlikni mustahkamlaydi.

Speechling yoki Elsa Speak: Tovush va talaffuzni avtomatik aniqlab, o'quvchiga to'g'ridan-to'g'ri tahlil va maslahat beradi.

Bu vositalarni darsga integratsiya qilishda quyidagi metodika taklif qilinadi:

1. Bosqichma-bosqich integratsiya: Har bir SI ilovasini muayyan dars mavzulariga bog'lab qo'llash.

2. Vazifa asosida yondashuv: O'quvchilarga SI yordamida topshiriq berish (masalan, biror mavzuda ChatGPT bilan suhbat qurish).

3. Refleksiya va tahlil: O'quvchilar SI bilan ishlaganidan so'ng, ularning javoblarini tahlil qilish va tahrirlash ko'nikmasini shakllantirish.

Xulosa

Sun'iy intellekt vositalari ta'limda, ayniqsa, til o'rgatishda beqiyos imkoniyatlar yaratmoqda. O'quvchilarning nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirishda bu texnologiyalarni metodik asosda qo'llash o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi, o'quvchilarning mustaqil fikrlashiga, ifoda qilish qobiliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Kelgusida ushbu yo'nalishda maxsus dasturlar va metodik qo'llanmalar ishlab chiqish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.Хайдарова, У. (2022). "Тил ўрганишда инновацион технологиялар". Тошкент: Фан нашриёти.
2. Anderson, J. (2023). Artificial Intelligence in Language Education. Oxford University Press.
3. Brown, H.D. (2007). Principles of Language Learning and Teaching. Pearson Education.
4. Duolingo Research Team. (2023). Language learning effectiveness.

<https://research.duolingo.com>

5. OpenAI. (2024). ChatGPT for Education: Use Cases and Best Practices.

6. Turova, N. (2020). "Nutq ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi". Toshkent: O'qituvchi.